1 – מושגי יסוד

תכונות גישה מדעית **אובייקטיביות** משחררת משיפוטים ומהבדעות סובייקטיביות מצד החוקר **אמפיריות** עוסקת בנתונים שנאספים מהמציאות **תאורית** אוסף של טענות קשורות המנסות לתאר, להסביר ולנבא תופעה מסוימת **שלבי מחקר מדעי** **מבוא** מה ולמה חוקרים **1**נושא חייב להיות מעניין ושימושי | מטרות המחקר **2**סקירת הספרות לבדיקת רקע, חידוש ורעיונות להמשך **3**השערה קשרים בין משתנים **שיטה** איך חוקרים, אסטרטגית החוקר לבחינת השערות | הכלים לאיסוף הנתונים **תוצאות** דרכים לעיבוד וניתוח הנתונים | סיכום התוצאות שנתקבלו **דיון וסיכום** מסקנות המחקר | השערות אם לא אושש | המלצות למחקרי המשך **קריטריונים להשערה מדעית** קשר בין 2 משתנים, לא קבועים | **בחינות** יש עמידה בעיקרון ההפרכה, ניתן לבחון את הנתונים, ידוע מראש איזה תוצאה תאושש או תפריך את ההשערה משתנים **קבוע** ערך אחד בלבד, אין שונות **משתנה בלתי-תלוי (מב"ת)** המשתנה המסביר, המשפיע מה שהחוקר מתפעל ושולט בו | **משתנה תלוי (מ"ת)** המשתנה המוסבר, המושפע, תמיד יהיה נמדד, אינו מופעל ע"י החוקר **משתנה תיאורטי** מופשט שאינו ניתן לתצפית ישירה **משתנה ייחוס** משתנה שלא ניתן להחליט על ערכיו עבור הנבדק. מב"ת משתנה ייחוס יקבל הגדרה אופרציונלית נמדדת **משתנה תצפיתי** תוצאות מדידה, איך מודדים את המשתנה התיאורטי **משתנה קדם תיאורטי** שכל החוקרים מסכימים על ההגדרה האופ' שלו תיאור סכמתי של מערך המחקר: **O** מדידת מ"ת | **R** הקצאה מקרית | **X** המניפ', לצד מספר קבוצה | **--- קו מקווקו** חלוקה לא אקראית **חיסרון סכמה** תמציתי מדי **הגדרה נומינלית** שימוש במונחים אחרים כדי להגדיר משוג, הסבר מילוני הגדרה | **הגדרה אופרציונלית** כוללת את הפעולות שיש לבצע כדי להפוך תיאורטי לתצפיתי | **נמדדת** מדידת המשתנה ללא השפעת מצד החוקר **למשל** מדידת רמת חרדה באמצעות דופק | **ניסויית** החוקר מבצע מניפ' לשליטה על ערך מב"ת **מידת הלימה** מידת התאמת התיאורטי לתצפיתי **בעיות בהגדרה אופ'** **חוסר בלבדיות** ההגדרה האופ' מושפעת מתיאורטי שאינו המב"ת **חוסר מיצוי** ההגדרה האופרציונלית צרה מדי, לא מכסה את כל התיאורטי **סוגי קשרים** **ישיר** A>B | **מותנה** B>A בתנאי ש-C קיים | **מתווך** A>C>B | **מזויף** C>A וגם C>B, הסבר חלופי **תנאים לסיבתיות** **1 קשר סטטי** בין 2 משתנים, במתאמי ובניסויי **2קדימות בזמן** מב"ת לפני מ"ת, רק בניסויי **3בלבדיות** אין הסבר חלופי, רק בניסויי **מערכי מחקר** **מתאמי** החוקר מתבונן בקשרים בין המשתנים, כשאי אפשר להפעיל מב"ת או לא מוסרי (💡 "חוקר מודד את...") **ניסוי** החוקר יוצר הבדלים ע"י מניפ'. סבירות גבוהה להסקה סיבתית, יותר שליטה **דגימה** **אוכלוסייה** הקבוצה שלגביה אנו רוצים להסיק את תוצאות המחקר **מסגרת דגימה** רשימה מייצגת לאוכלוסיית המדגם **מדגם** הקבוצה המשתתפת במחקר בפועל | **טעות דגימה** כל מדגם נתון לטעות. רוב מקורן במסגרת דגימה, אינה חופפת אוכ' **גורמים המשפיעים על טעויות דגימה** **גודל המדגם** מדגם גדול יותר, טעות קטנה יותר **שונות התכונה הנחקרת** אוכלוסייה שונה יותר בתכונה הנחקרת כך הטעות גדולה יותר **סוגי מכשירי מדידה** **זמן** מוגבל בזמן - מבחן מהירות, לא מוגבל - מבחן כושר **הומוגניות** תכונה יחידה – הומוגני, תכונות שונות - הטרוגני

שיטות דגימה

הסתברותית סיכוי שווה להיבחר	**מקרית פשוטה** מתוך מסגרת הדגימה בוחרים מקרית את המדגם. לכולם סיכוי שווה **שלבים** מספרים מסגרת ← מחליטים מה גודל המדגם הרצוי ← בוחרים מקרית נחקרים	**שיטתית** כשחייב לדגום לכל אורך המסגרת דגימה **שלבים** ממספרים את כל המדגם ← בוחרים גודל דגימה ← מחשבים יחס דגימה ← נחלק לקטעים לפי יחס ← נחקר ראשון מקרי ממקטע ראשון ← נחקרים בקפיצות לפי יחס	**שכבות** כשיש משתנה שיכול להשפיע הם"ת, ונרצה לייצג במדגם **שלבים** מחלקים לקבוצות לפי המשתנה הרלוונטי ← ממספרים כל קבוצה ← בוחרים גודל המדגם ← נחלק גודל מדגם לפי פרופור' באוכ' ← דגימה אקראית כל קבוצה	**אשכולות** כשאין רשימת פרטים אלא רק קבוצות	אשכולות הטרוגניים בתוכם והומוגניים ביניהם	הפוך משכבות כל הפרטים דוגמים כל אשכול
לא הסתברותית כשלא ניתן להשתמש בהסתברותית/בעיות נגישות/שיתוף פעולה	**כדור שלג** מי שרלוונטי למדגם מביא משתתפים, חבר מביא חבר, נאגר לגודל הרצוי	לא הסתברותי , לא לכל אחד סיכוי שווה	**מתנדבים/נוחות** מפרסם לינק לשאלון למשל, באתרים או בתפוצה	לא הסתברותי כי לפי נטייה של אדם להתנדב לכך	אין חשיבות לגודל המדגם או לצורת הדגימה	מידת ההטרוגניות באוכלוסייה קובעת באיזה מידה אפשר להסיק מתוצאות המדגם על כלל האוכלוסייה	**מכסות** דוגמים מי שרוצה ומתאים	עד למכסה רצויה	לא הסתברו, אין רשימה מייצגת מראש לאוכ'

טענות חוזרות

- ? מדגם כדור שלג זה הסתברותית נכון
- ? השכיחות הרבה של שימוש **בנחקרים טיפוסים** פוגמת **בתוקף חיצוני** של **ממצאי המחקרים** נכון
- ? על מנת לבדוק את **תוקפו המבחין** של כלי מדידה יש לקח **כלי נוסף** המודד **תכונה שונה** לחלוטין לא נכון
- ? **סלקציה** היא בעיה לפיה אפשר לייחס את **התוצאות** המחקר **להבדלים** בין קבוצות **בזמן** בו נערך המחקר לא נכון
- ? שהחוקר **נותן לנחקר מידע שאינו** נדרש לעשות בו **שימוש** במהלך המחקר הוא מפר עיקרון של **לוגיקה** שיחה נכון

4 – מחקר אתנוגרפי (4.1-4.3)

אתנוגרפיה חקר פעילות חברתית תרבותית טבעית על כל רכיביה **עקרונות המחקר:** **1הוליסטית** אין לבודד תופעה מסוימת מתופעות אחרות, יש לחקור אותה במסגרת חברתית תוך ראיית המכלול **חיסרון** גודל חברה נחקרת מוגבל **2סביבה טבעית** חייב להתבצע במקום התרחשות המאורעות ולא במעבדה, או במקום שהוא מנותק המציאות היומיומית של התרחשות התופעות החברתיות וזאת כיוון שיש חשש שהדבר יעוות את תוצאת המחקר **3מעורבות חוקר** מחויב במעורבות מלאה ולרוב תצפית משתתפת כדי להיחשף לנתונים **עבודת שדה** מאפיין מרכזי באתנוגרפיה | המטרה לאסוף מידע מילולי והתנהגותי בכל החושים **מודיעים** **מפתח** מערכת יחסים קרובה | **מומחה** | **שומר סף** | **מקרי** נבחר באקראי באופן מזדמן 💡 מומלץ להשתמש בכמה במקביל ● **תיאוריה מעוגנת בשדה** צומחת משדה המחקר **גישה פוזיטיביסטית** **החוקר הוא אובייקטיבי** **לא מעורב** חייב להיות ניטרלי | עובדות **שניתנות לצפייה** | **הניסיון**, מה שנתפס **בחושים** | מציאות **אובייקטיבית** | המציאות **כמרכיבים** שניתן **לבודדם** ולהפרידם זה מזה | המטרת לבנות **ידע אובייקטיבי בלתי מוטה** ● **גישה פונומנולוגית** **פרשנית** אין תלפעה זשות קוים אלא באמצעות בניית **משמעויותיה בתודעת** אדם ותרבות | מציאות **סובייקטיבית** | חוקר **אינו אובייקטיבי** | **הצופה** הוא **חלק** ממה **שנצפה** | **סובייקטיביות** אינה ככישלון אלא **כגורם חיוני** להבנה | **אתנוגרפיה טובה**, **פנומנולוגיה טובה** המציאות **כשלם**, אינו ניתן לפירוק, כל **חלק** בו **משפיע ומושפע** עם החלקים האחרים **מסורות מחקר** **כמותי** **תיאור** ניתן לכמת ולתאר במספרים **תאורית** מתחיל מתיאוריה או מכמה תיאוריות מתחרות, גוזר מהן השערות מחקר, אוסף נתונים לאישוש או הפרכה **המחקר** התיאוריה וההשערות מכוונות החוקר לרוב מתעניין בשאלות מוגדרות וצרות מאוד **שיטות** הקפדה יתרה על עקרונות המדידה **מעורבות** החוקר אובייקטיבי, מרוחק ממושאי מחקרו **איכותני** **תיאור** קשה לכימות או תיאור מילולי **תיאוריה** כללית מאוד מנחה אותו, נבנית במהלך המחקר לצד ההשערות **שיטות** דרכי מדידה גמישות, תוקף והמהימנות שונות יחסית **מחקר** הנתונים שנאספים נרטיב של המשתתפים שהחוקר כותב **מעורבות** החוקר קרוב אל מושאי המחקר, משפיע ומושפע **דוגמאות** מחקר פעולה/חקר מקרה/מחקר נרטיבי/נתונים קיימים

4 – מחקר אתנוגרפי

החוקר כמראיין **מטרות** השגת מידע משלים לתצפית ושאינו גלוי **חיסרון** שיטה תגובתית, מבלילה מעמד שונה בין מראיין למרואיין **פתרון** חלקי, שיחות לא רשמיות **יתרונות** מאפשר להשיג מידע על נושאים שאין דרך אחרת לחקרם | הנתונים הגולמיים המתקבלים קלים לעיבוד וניתוח סטטיסטים אי איכותניים **במה נבדלות שיטות הראיון?** מידת הפיקוח | מידת השליטה בתגובות | שיטות ביניים - מידת התכנון וההבניה מראש **סוגי ראיון** **לא-רשמי** החוקר אינו מצהיר שהוא מראיין | מציג את שאלותיו במהלך שיחה רגילה | חייב לפנות זמן לתיעוד המידע שאסף | בדר"כ בתחילת המחקר, בשלב הסביל **יתרונות** עוזרת לכניסה חלקה לשדה | רכישת אמון הנחקרים | ונתונה פחות לבעיית התגובתיות | עשוי לקבל מידע על סוגיות חשובות שלא היה מודע להן **מובנה** מציג לנשאלים סדרת שאלות אחידה **יתרונות** גלוי ורשמי - המרואיין מוכן לשתף פעולה | אפשר להשיג בעזרתו מידע רב ומסודר ממספר רב של נחקרים | ניתן לתכנן ולערוך מראש את הריאיון כדי שתוצאותיו יחזקו או יחלישו השערות | אם המשיבים נבחרים על-פי שיטת דגימה כלשהי, הריאיון הוא סקר שניתן לניתוח סטטי **חסרונות** תגובתיות גבוהה | בולט הפער בין מעמד המראיין והמרואיין | אינו טבעי | המרואיין יושפע מנוכחות חוקר וממעמדו של המראיין, ולכן תוקף התשובות מוטל בספק **לא מובנה** המרואיין והמראיין מודעים למצב הריאיון | מבוסס תכנון מוקדם בעיקר של הנושאים ופחות של שאלות ספציפיות | המטרה לאפשר לאנשים להיפתח ולהתבטא במילים ובקצב שלהם | שימוש ברוב המחקר האתנוגרפי | **שימושים** יצירת קשר ראשוני עם נחקרים הנרתעים מריאיון מובנה או אפילו מובנה למחצה | בדיקת סוגיות שהחוקר מעוניין להתמקד בהן ולקבל עליהן רושם ראשוני | בניית ריאיון ממוקד יותר, מובנה למחצה, בהמשך | נושאים רגישים כמו מין, דעות קדומות, סוגיות פוליטיות או התנהגויות לא מקובלות **מובנה למחצה** מבוסס על מדריך מפורט למראיין הכולל רשימת נושאים ושאלות אפשריות **יתרונות** פחות נוקשה ואחיד - אנשים שונים יכולים לקבל שאלות שמנוסחות אחרת וגם לענות לשאלה שנבעה מתשובות קודמות | שכיח בסקרים ובמחקר אתנוגרפי **חסרונות** **בשיתוף פעולה** ככל שהריאיון פחות מובנה, הסביבה זרה יותר לחוקר, קשה לערוך את הריאון ולהשיג מידע בעל משמעות. קשה להשיג שיתוף פעולה התחלתי, מותנה באמון הנחקר לחוקר | **יכולת ביטוי משתנה** בין חוקרים, קשה לגרום למרואיין לבטא מידע רלוונטי **פתרון** פרובינג **Probing** חקירה שנועדה להמריץ משיב לתת מידע מבלי "להכניס לפיו" את המידע שהחוקר מעוניין בו **לדוגמא** שתיקה/הדהוד/חקירה נירטלית/חזרה על שאלה ופירוט/בקשת מידע נוסף/השחיה זמנית של חוקר אמון על חוקר **שיקולים בשיטת ראיון** **תגובתיות** עדיף להימנע מריאיון מובנה ולבחור באחת השיטות האחרות כדי לקבל תשובות תקפות **סוג המידע** **מובנה** אם החוקר מתמצא במידע **שיטות אחרות** כשאי אפשר למדוד כמותית את המידע| אינו מתמצא בנושא הנשאל **רגישות** נושא **רגיש** עדיף ריאיון פחות מובנה | **מודעות** עלולים לסרב לדון, עדיף להסוות **מיקום פומבי** עלול להטות מידע | הסתגרות עלולה לעורר חשדות נגד שניהם **עזרים** **ריאיון מובנה** החוקר נעזר בשאלון כתוב כדי להציג את שאלותיו ולרשום תשובות **רשמקול** **ומחברת** בראיונות פחות רשמיים ומתוכננים **עזרים טכניים גלויים** סכנת תגובתיות

סוגי שאלות מובנות סגורות/פתוחות **חסרונות** תגובתיות | מידע לא חדש **יתרון** מידע כמותי יעיל **לא מובנות** רק פתוחות | לרוב שיחה לא מתוכננת **יתרונות** כמעט בכל מקום ובכל זמן ולשלב בכל נושא שיחה | לא מחייבות ידע קודם | יעיל למידע ראשוני רב ושימושי | קל ונוח לנחקר **חסרונות** קשה לסכם ולעבד | עבודת העיבוד והפרשנות קשה ביותר | קשה להעריך תוקף הממצאים | חייב טריאנגולציה

מודיע דמות מפתח בחברה הנחקרת | ניתן לראיין שוב ושוב | לקבל מידע שלא ניתן להשיג בדרכים אחרות

סוגי מודיעים **מפתח** במידת האפשר מערכת יחסים קרובה **המידע** נוגע ישירות לנושא המחקר | עוזר לו לשרוד בחברה **בחירה** לא מתוכנן **מומחה** יודע יותר מאחרים בנושא מסוים **בחירה** החוקר אינו מתמצא בנושא, לא יכול לשפוט את מידת מומחיות, מניח שמידע המומחה מדויק יותר מאחרים **מקרי** **בחירה** באקראי לפי הקשר לנושא, נכונותו לשתף פעולה והקשר שנוצר ביניהם **הקשר** עבודה בלבד **שומרי הסף** מאפשרים לחוקר גישה לחברה **בחירה** רכישת אמונם **הקשר** יכולים להפוך למפתח או מומחה **כמה לבחור?** מספר קטן של מודיעים מגדיל סיכוי למידע מוטה **המידע תמיד מהימן?** לא, לעיתים מוטה כי נדמה לו שעליו להגן על עצמו/החוקר/החברה

פתרונות למהימנות מודיע **בריאיון** הצלבת מידע עם מודיעים נוספים **חזרה ובדיקה** שאלות חוזרות בניסוח אחר בהפרשי זמן **טריאנגולציה**

סוגי רישום בשדה שרבוטים, יומני שדה **מיון וארגון נתונים** חלוקה לקטגוריות | עדיף תוך איסופם **מערכות קידוד** מסייעות לקבו קטגוריות בדיקת איכות הקידוד לרוב על ידי מהימנות בין שופטים **סוגי ניתוח נתונים** כמותי/ סטט' של נתונים כמותיים/איכותי של נתונים כמותיים/ כמותי של נתונים איכותיים/ איכותי של נתונים איכותיים **מטרות דוח** הגדרת הבעיה | הסברת שיטות | תיאור החברה ומערוכתו | הצגת המידע | מסקנות **דגשים בכתיבת דוח** תיאור הקשר רב והימנעות מהתמקדות | שקיפות בתיאור המחקר | תפיסת עולמם והתלבטויות

3 – עקרונות מדידה

סולמות שמי לערך המספרי אין משמעות מלבד השם. שומרות זהות. דוגמא עיר **סדר** בסולם יש ערך למספר, היררכיה ,יש לשמור על הזהות והסדר. דוגמא דרגות בצבא **רווח** לאפס אין משמעות, למינוס יש משמעות ,הערכים מייצגים זהות, סדר ומשמעות של רווח/הפרש קבוע בין הערכים (טמפ') **מנה** לאפס יש משמעות, אבל אין מינוס (-) ,הערכים בסולם מבטאים זהות ,סדר ,רווח ויחס קבוע בין הערכים מותר רק להכפיל או לחלק. דוגמא גיל, משקל

טעויות מדידה **קבועה** גודלה לא משתנה מבדיקה לבדיקה באותה שיטה **מקרית** גודלה משתנה מבדיקה לבדיקה באותה שיטה | מקורות לא תלוים אחד בשני **מקורות טעות מקרית** זמן עד כמה רגיש לזמן ביצוע מדידה | משתנים תוך/חוץ נבדק תוכן עד כמה רגיש לניסוח מילולי מעריך עד כמה חשוף להטיות מעריך

מבחני מהימנות

מהימנות עקיבות/שיטתיות הכלי

סוג	נוסח	העברה	קבוע	משתנה	משוחרר מ...	מקדם
יציבות	1	2	תוכן	זמן	זמן	מתאם בין שתי העברות של מבחן זהה בהפרש זמן
אקוויוולנטיות	2	1	זמן	תוכן	תוכן	מתאם בין נוסח דומה ללא הפרש זמן
עקיבות פנימית	1	1	זמן	תוכן + הטרוגניות שאלות	תוכן	α של קרונבאך: מתאם פנימי של פריטים
				תוכן השאלות		S-B מבחן חצוי של
בין שופטים	1	1	זמן+תוכן	שופט/מעריך	מעריך	מתאם בין הערכות שני שופטים

תוקף עד כמה הכלי אכן מודד את מה שהוא אמור למדוד משתנים **כמותי** **עולם תוכן מובנה ומוגדר** **מופשט** **עולם תוכן לא מובנה/מוגדר** תוקף מבנה **מתכנס** משמעות שתי השיטות אכן בודקות אותה תכונה **רצוי** מתאם חיובי גבוה **תיאור** 2 שיטות, תכונה אחת **ניבוי** משמעות יכולת ניבויית גבוהה של המבנא את הקרטריון **מנבא** המדידה שמנסה לנבא **קריטריון** המשתנה שרוצים לנבא **תיאור** 2 שיטות, תכונה אחת **רצוי** ערך מוחלט של מתאם קרוב ל-1 **תוכן** האם מכשיר המדידה מקיף את עולם התוכן הרלוונטי **חקר ההבדלים בין קבוצות** משמעות ציפייה מראש וברורה מאליה להבדל בין שתי הקבוצות **רצוי** הבדלים בכיוון מצופה **תיאור** 1 אז כמה שיטות, 1 אז כמה קבוצות, תכונה אחת **חקר מתאמים** משמעות לבחון את התאוריה הרחבה שעומדת מאחורי פיתוח הכלי **רצוי** תוצאה שמחזקת את תוקף הכלי, לא ניתן לדעת אם לא נאמרו ציפיות חוקר **תיאור** 1 אז כמה שיטות, 1 אז כמה קבוצות, 2 תכונות שונות **מבחין** משמעות ניתן להבחין בצורה טובה בין התכונות על ידי הכלי למרות הדמיון **רצוי** מתאם נמוך **תיאור** 1 אז כמה שיטות, קבוצה אחת, 2 תכונות דומות

קשר בין מהימנות ותוקף: שורש מהימנות מהווה חסם עליון לתוקף, כלומר ערך של תוקף כלי לא יכול להיות גבוה יותר משורש מהימנות הכלי ● כלי תקף 👈 בהכרח גם מהימן ●כלי אינו תקף 👈 לא אומר דבר על המהימנות שלו ● כלי מהימן 👈אינו בהכרח תקף (לא ניתן לדעת ללא המשך בדיקה) ● כלי לא מהימן 👈 בהכרח גם לא תקף

4 – מחקר אתנוגרפי

איסוף הנתונים **ריאיון** עם משיב לקבל את תגובותיו לסוגיה מסוימת **צפייה במשתתף** לצבור נתונים על התנהגות **שקיפות** **גלויה** מושאי התצפית מודעים שנצפים **סמויה** מושאי תצפית אינם מודעים **מעורבות** **תצפית נסתרת** מעורבות בולטת פחות **יתרון** פחות תגובתיות **חיסרון** לא יכול להשפיע על נחקר **תצפית משתתפת** חוקר מעורב **יתרון** יכול להשפיע על הנחקר **חיסרון** תגובתיות **ריאיון** מובנה/לא מובנה

סוגיות מתודולוגיות **השערות-שאלות** **ניסויי** יש השערת מחקר **אתנוגרפי** מגלים שאלות במהלך המחקר **מערך מחקר** **ניסויי** פיקוח על משתנים לביסוס קשר סיבתי **אתנוגרפי** לא ניתן לפקח עקב הוליסטיות וסביבה טבעית **דגימה-בחירה** **ניסויי** דוגמים נבדקים מאוכ' **אתנוגרפי** לא ניתן לדגום רק נבדקים

ממדי דגימה זמן/אנשים/אירועים/מקומות

אתגר המהימנות אין הגדרה אופ' | רישום מתבסס על זיכרון | נתונים מוטים ותלויי פרשנות | רפליקציה לא אפשרית **האפשרות לסמוך** חלופה למהימנות במחקר פרשני

מאמר מחקר אתנוגרפי חסר מבנה אחיד | ארוך | כולל הסברים, התרשמויות ודוגמאות

אתגר תוקף המדידה מדידה מוטית ותלויית פרשנות | הלימה בין מדידה למציאות לא ידועה | מושגי יסוד שונים בין חברות

תוקף ממצאים **תוקף תיאורי (מהימנות)** דרגת הדיוק של התיאור העובדתי | מה שלא נרשם, ומידע סטט' **תוקף פרשני (פנימי)** באיזו מידה הפירוש של התיאור תקף | מידת קיום הסברים חלופיים למסקנות החוקר **תוקף תיאורטי (פנימי)** תוקף התיאוריה שבה מעוגנת הפרשנות של הממצאים | מידת קיום הסברים חלופיים למסקנות החוקר **תוקף הכללה (חיצוני)** מידת אפשרות הכללת המסקנות לאוכ' שונה | בדרך כלל לא מעוניינים

תגובתיות השפעתו של החוקר על תגובות נחקריו **שיטות לא תגובתיות** הנחקר אינו יכול להגיב במודע או שלא במודע לנוכחות החוקר

פתרונות מתודולוגיים **הכרה חברתית** העלמת זהות החוקר/הכרה מירבית עם החברה/הזדהות החוקר אך העלמת מטרת המחקר

טריאנגולציה - איסוף נתונים בשיטות רבות במקביל | מקביל לתוקף מתכנס ואופרציונליזם מרובה | מתבטא ברמת הנתונים, חוקרים, תיאוריה ושיטות המדידה

שלבי מחקר **1 ספרות** השגת מידע ראשוני | איתור בעיה | מיקוד תחום **ניסוח שאלות גיבוש אסטרטגיה** תכנון מערך המחקר **2 מחקר סביל** הסתגלות חברתית | הכנות למחקר | הכנות אישיות – קיום פיזי, רווחה נפשית, בעיות יומיום, בעיות מוסריות **3 מחקר פעיל** בהדרגה נעשה מהסביל | כבטוח בידיעותיו על החברה וקיבל הרשאה להיכנס לחברה | יש רשת מכרים | שלב השאלות והתצפיות | חידוד תחום ומיקוד מחקר | איסוף נתונים מפורטים ע"י תצפיות, ראיונות ופריטים חומריים | **סיום עבודת השדה** ממלא תפקיד חברתי בעל אחריות וחובות בה, מוודא שעם יציאתו יוכל להמשיך במערכת היחסים שהחל בה, עשוי לשוב למקום **עיבוד הנתונים וכתיבת דוח המחקר**

החוקר כצופה **מטרה** לספק חומר גולמי כדי לאשש או להפריך השערות הנתונים

סוגי משתתף **משתתף טהור** חבר מלא בחברה | בדר"כ מסתיר זהות, לא חובה **יתרונות** חייב לשחק דמות קבוע | השקעת זמן בדמות | אסור לדווח על פשעים **צופה טהור** עוקב ורושם | אינו מעורב כלל **חיסרון** זר לחברה **צופה כמשתתף** חוקר חיצוני ששותף להיבטים מסוימים של החיים ורושם | הכי נפוץ | יליד שולי **משתתף כצופה** נמנה עם החברה | חוקר בלהיבטים מסוימים שלה **יתרונות** חוסך תגובתיות | מקצר מחקר סביל **חסרונות** עלול להיחשף למידע מסוכן | משאבים נפשיים רבים | חברות גבוהות בחברה | אינו אובייקטיבי | עלולים להיוואר אינטרסים מנוגדים לחברה שימנעו מידע **תצפית משתתפת** מעורב בחברה ומשתתף באופן פעיל בהיבטים אלה או אחרים שלה התצפית | טהור/צופה/משתתף | מתאימה בקבוצות קטנות המשתייכות לחברות גדולות ומורכבות יותר או למחקרים על חברות קטנות מאוד **חסרונות** דורש זמן | מחייב כתנאי לזכות בהכרה

חסרונות תצפית לסירוגין אינו יכול לצפות תמיד במה שהוא רוצה | נשען על מידע הנאסף ממודיעים ומראיונות | אין גישה לאירועים פוליטיים | פחות סיכויים לצפות באירועים אקראיים

תצפית כמותית איסוף נתונים קרובים להתנהגות אמתית, עדיף נסתרת **תצפית איכותנית** משתתפת ומערבת חוקר **במה צופים?** התנהגות מילולית, לא מילולית, מרחבית- נוכחות\היעדר אנשים במקומות וזמנים מסוימים, פעילות גומלין **איך יודעים במה לצפות?** בהתחלה בהכל, בהמשך מתחדד

שיקולים באופן צפייה **מידת התגובתיות** | **הקצאת זמן** דגימת הזמן והאירועים | **שיטת הרישום** אם אין אפשרות לרשום בגלוי למצוא טכניקה. חשוב לשמור על סדר וארגון

6 - ניסוי

מערך מחקר ניסויי השיטה הטובה ביותר לבדיקת השערות על קשר סיבתי בין משתנים קב' ניסוי בה החוקר מפעיל מניפ' קב' ביקורת משתתפת בניסוי ללא מניפ' לצורך בלבדיות מתי לא צריך קב' ביקורת? אם המחקר כולל כמה קב' ניסוי (עוצמת מניפ' שונה בניהן) הבטחת בלבדיות אפיוני נבדק קב' הביקורת צריכה להיות זהה לקב' הניסוי מלבד הב"ת | הליך/פרוצדורה משתתפי כל הקב' יעברו בדיוק את אותו הליך ניסויי מלבד המניפ' בדיקת מניפ' מדידה ישירה של ב"ת לוידוא השפעתה ובלבדיות רגישות ועוצמה קובע כמה דרגות עוצמה של הב"ת ובהתאם כמה קב' ניסוי בדיקת טענה ללא חזרה על ניסוי על ידי ניתוח חלק מהנתונים, איפוס שונות של נתונים מסוימים. הנחות אם לא אמרו לנו מניחים שאין הבדל מראש בין הקב' | אם לא אומרים הקצאה מקרית מניחים שאין | אם נגרמת שונות מקרית (לא משנה למה) נפגע התפ"ס. אם נגרמת שש"ט לא בגלל המניפ' נפגע התוקף הפנימי, אם נגרמת שש"ט בגלל המניפ' נפגע תוקף מבנה שונות שוני, הבדל בין אנשים מבחן מובהקות בודק אם שונות שיטתית שונה משונות מקרית ואם כן יש אפקט מובהקות. אם יש שוויון או תוצאה הפוכה נסיך שאין מובהקות סוגי שונויות מ"ת: שיטתית רצויה שונות בתלוי שמקורה במניפ' שביצע החוקר. יש הבדל בין הקב' שנגרם מהב"ת, מה שהחוקר רצה להוכיח מקרית שונות במשתנה התלוי שמתבטאת בתוך הקב'. שונות מקרית היא לא הסבר חלופי. אם צריך לבחור בין שונות מקרית לשש"ט מעדיפים שונות מקרית פתרון - איפוס שונות ומערך פקטוריאלי שיטתית טעותית שונות במשתנה התלוי שמקורה במשתנים אחרים/זרים ולא בב"ת. משתנים אלו יוצרים הבדלים בין הקב' | נדרשת חלוקה מקרית בלי התערבות (מחשב, הגרלה). כך נהיית שונות מקרית בתוך הקב'. לפחות 25 נבדקים לכל קב' מערך פקטוריאלי הפיכת הבדל בין הקב' (שש"ט) שהוא לא תואם להשערה להבדל בין הקב' שכן תואם להשערה (שונות רצויה). משמע-שינוי ההשערה, המחקר יכולו 2 משתנים ב"ת. חיסרון פתרון נקודתי אי אפשר להוסיף אינסוף פקטורים דורש משאבים יותר נבדקים, תנאים וכסף. יתרון עונים על עוד רבדים, מדייק את ההבהרה סוגי הקצאה מקרית משתתפים מחליטים עבור כל משתתף באופן מקרי לאיזו קב' הוא שייך תנאי הניסוי הקצאה מקרית של כל תנאי הניסוי (מניפ', זמן, נסיין, מקום, מכשיר). לתת לכל משתתף סיכוי שווה להשתייך לכל אחד מתנאי הניסוי. חיסרון לשלם מחיר של שונות מקרית שיטות להפעלת מב"ת: הוראות מידע מילולי ליצירת הבדל במ"ת (דיבור/כתוב), כל קב' מקבלת מידע/הוראה אחרת, פשוטה טכנית | מאורעות החוקר יוצר את ההבדל במב"ת, חושף את נבדק למצבים שונים

רפליקציה חזרה על המחקר ליטרלית חזרה על הניסוי ללא שינוי מהותי תוצאה אם זהה לניסוי המקורי מתחזק תמ"ס, ומהימנות של התוצאות שלנו. חיסרון בעיית הכללה קונספטואלית חזרה על המחקר עם שינוי מהותי. למשל שינוי אוכ' לחיזוק תוקף מבנה, שינוי אוכ'/מדגם/מקום/זמן לחיזוק תוקף חיצוני תוקף המחקר מחייב 2 שיטות ו-2 קבוצות שונות ● קונפאונדינג וארטיפקט: דומה הסבר חלופי לתוצאות שונה

קונפאונדינג המניפ' עצמה היא הבעיה ארטיפקט אין קשר למניפ' אלא לכל מה שמסביב למחקר (מיקום, זמן, מדידה, סלקציה) ● תוקף ממצאים:

תוקף פנימי הבדל בין קבוצות | ברירה הבדלים מוקדמים של נחקרים פתרון הקצאה מקרית של משתתפים או תנאי ניסוי. האם הב"ת יצר את ההבדלים בין הקבוצות או ארטיפקט הסבר חלופיים הסבר חלופי, יוצר שש"ט | פוגע בבלבדיות משתנה זר במתאם עם הב"ת	היסטוריה הבדלים בזמן פתרון איפוס שונות זמן – זמן זהה או הקצאה מקרית לזמן	בשילה ניסוי לוקח זמן ובזמן זה עוברים שינויים על המשתתפים, המשפיע על מ"ת פתרון איפוס שונות זמן הניסוי לכל הקב' שלכולם זמן בשילה זהה	מכשור הבדלים בכלי המדידה של מ"ת פתרון איפוס שונות מכשיר מדידה, מכשיר זהה לכל קב' או הקצאה מקרית של תנאי הניסוי	מדידה לפני הבדלים בקיומה/אי קיומה של מדידת המ"ת לפני המניפ'	היסטוריה מקומית הבדלים באירוע מקומי ספציפי עקב תנאי הניסוי פתרון פתרון שונות המיקום (2 הקב' יחד) או הקצאה מקרית של תנאי הניסוי.
תוקף מסקנה סטטיסטית הבדל בתוך קבוצות | האם החוקר הצליח להוכיח קשר סטט' מובהק בין התלוי לב"ת | אם לא הצליח יש 2 סיבות אין קשר בניהם או הקשר קיים אך לא לידי ביטוי במדגם	חוסר מהימנות הפעלת מב"ת מניפ' שונה בתוך קבוצה פתרון איפוס שונות טיפול.	גורמים לא רלוונטיים למב"ת שוני בתנאי הניסוי בהפעלת המניפ'. פתרון איפוס שונות גורמי סביבה	הטרוגניות מקרית של נבדקים שונים במאפיינים פתרון איפוס שונות מאפיינים נקודתית	איום סטטיסטי עוצמת המבחן נמוכה בגלל אלפא של קורנבך נמוכה. יוצר בעיית מהימנות של מדידה, רלוונטי למקרי קיצון. פתרון תיקון אלפא של קורנבך לגודל סביר.	חוסר מהימנות מדדים מדד לא מהימן מגדיל שונות מקרית פתרון להשתמש בכלי מדידה תקף ומהימן.
תוקף מבנה הבדלים בין קבוצות | קשור למשתנים | עד כמה התצפיתי מייצג תיאורטי	חוסר מיצוי אופ' לא כולל כל התיאורטי פתרון אופ' מרובה/ רפליקציה קונספטואלית	חוסר בלבדיות האופ' כולל מרכיבים לא רלוונטים לתיאורטי | רק בב"ת | רלוונטי שיוצר שש"ט ומהווה הסבר חלופי | מניפ' לא יעילה	קונפאונדינג המניפ' גרמה הבדל בין קבוצות במשתנה תיאורטי נוסף לא פתרון החלפת מניפ'		
תוקף חיצוני קשור להכללה לאוכ' | האם תקף לאנשים שונים בזמן שונה	אינטראקציה בין ברירה לטיפול הניסויי מאפייני נבדק לא מאפשרים הכללה | אפשר להכליל רק על מסגרת הדגימה שממנה נלקח המדגם לניסוי | מניפ' משפיעה שונה באוכ' אחרת | בד"כ כשלא עושים דגימה מקרית פתרון מדגם מייצג | דגימה מקרית | מגוון אוכ' | צמצום את תחום ההכללה של המחקר לאוכ' מסוימות מראש | חלוקה באוכ' לפלחים ולעשות את המחקר כל פעם על תת אוכ' אחרת	אינטראקציה בין סביבה ו/או מועד לטיפול הניסויי לא מאפשרים הכללה | ממצאים נכונים רק לזמן ו/או למקום הניסוי, אם נשנה מאפיינים אלו ישתנו התוצאות. פתרון לבצע ניסוי במקומות וזמנים שונים מספר פעמים | לצמצם את תחום ההכללה של המחקר רק לזמן/מקום שהוגדר מראש	אינטראקציה בין המדידה לבין הב"ת זמן ומקום כשהנבדק עובר מדידה לפני הפעלת המניפ' | עלולה להשפיע על עמדת הנבדק בבדיקה השנייה ולשנות את הרגשותיו למניפ' פתרון קב' ניסוי נוספת, רק מדידה לאחר מניפ'	

5 - סקרים

מטרה צילום מצב, תמונה עדכנית שמשקפת התפלגות בציבור כלפי נושא שאלות סגורה ניתנות אפשרויות תשובה לבחירה יתרון קל | שיתוף פעולה | מקטין אי השבה פתוחה עונה כראות עיניו חיסרון מורכב ופחות מזמין ישירה שואלת ישירות על עמדות/תחומות/התנהגויות/מחשבות השלכה ניסוח עקיף וכללי מטרה לאמוד עמדה אישית מותנה/מתנה/לא מותנה פיצול שאלון בהתאם לתשובת פריט סולם תשובות דירוגי יחסי לבחון מסדרת תשובות או לדרג מוחלט דירוג נפרד בלתי תלוי לאחרות זוגי/אי זוגי חייב איזון, הבדל במידת קיום תשובה ביניים ניטראלית קשר בסקר מערך מחקר מתאמי משתנים נמדדים המטרה לבחון קשר ללא סיבתיות תוצאות אפשריות יש הבדל בקבוצות יש קשר סטט' בין המשתנים אם עומד בשאר תנאי סיבתיות אין הבדל בקבוצות לא קיים קשר סטט' בין המשתנים אינדקסים - סוגי שאלונים ליקרט ברירת המחדל, לא רלוונטי בשאלון עמדות מבנה פריטים אקראי ומשקל שווה מטרה לבדוק עולם תוכן אחד גוטמן מבנה פריטים שמסודרים בסדר עולה מטרה לוודא שהסדר נכון מקדם שחזור – R סופר סטייה מהסדר הנכון ביחס לסך תגובות ערכים בין-0 סדר מקרי לגמרי לבין -1סדר מושלם תוצאה רצויה 0.9 לפחות דיפרנציאל סמנטי מבנה כל פריט סולם דו קוטבי, בקצה אחד מופיעה תכונה או שם תואר ובקצה השני היפוכה של אותה תכונה, ביניהן רצף דרגות סוגי סקרים ראיון פנים אל פנים יתרון אחוז המשיבים גבוהים חיסרון טעויות מדידה של מראיין ומראיין טלפוני חיסרון טעות הכיסוי ,הדגימה ואי השבה גבוהים | אפקט אחרונות דואר חיסרון אחוז המשיבים נמוך | שליטה בידי המשיב ולכן הטיות מראיין | אפקט ראשונות | אין מראיין שיבהיר משמעות או נוסח יתרון נמנעות טעויות מדידה של אינטראקציה אינטרנט שימוש גובר | מחליף סקרי דואר חסרונות והיתרונות כמו סקרי דואר לא הסתברותי סקר לתמורות בידור /פאנל של משתמשי אינטרנט מתנדבים הסתברותי מבקשים מכל מבקרת י באתר להשתתף מערך סקר האופן שבו בוצע הסקר סוגי מערכים סקר שנערך במועד אחד הועבר בנקודת זמן אחת חיסרון אין בסיס להשוואה סקר חוזר שנערך במועדים שונים ובמדגמים שונים חיסרון הרכב הנדגמים עלול להיות שונה ולא ניתן לייחס את הבדל לזמן סקר חוזר שנערך במועדים שונים באותו מדגם – פאנל חיסרון קשה לאתר את נבדק אחר פרק זמן הגדלת המשיבים תמריץ | פניה חוזרת חישוב ציון אינדקס ליחיד לשים לב לפריטים הפוכים ואם להפוך הקדמה 1 שם מראיין 2 מוסד מטעמו חוקר 3 הסבר כללי מטרת הסקר גלויה/סמויה 4 חשיבות 5 אנונימיות ותודה על שיתוף פעולה 6 אין תשובות נכונות או לא נכונות 7 הוראות ברורות בעיות בניסוח פריטים ניסוח רב היבטי פריט אחד מתייחס לכמה היבטים שונים פתרון הפרדת שאלות ניסוח מעורפל מונח שאינו בהיר/אינו חד משמעי/כללי מדי/לא מספיק ממוקד לדוגמא השפעה, משמעות, שינוי, קשר, תרומה... פתרון טווח ברור של ערכים, להבהיר או למקד ללא שינוי מבנה או תוכן שכיחה כפולה איך לא לא שונא, מתנגד לסירוב, לא צריך שלא לעשות... פתרון הוא לנסח בחיוב הצגת צד אחד של המטבע רלוונטי רק בשאלה ,לא בהיגד פתרון להציג שני צדדי משמעות מכוון להסכמה וההתפלגות מוטית הצגת צד כנורמטיבי מנוסחת בהקדמה נורמה/עמדה של דמות פופולרית | מכוונת נבדקים לרציה למשל יש אנשים ש... רוב האנשים... פתרון השמטת הנורמה בעיות באפשרויות התשובה מיצוי חלופות התשובה חייבות לכסות את עולם התוכן תנאים 1 קטגוריות מרכזיות מופיעות 2 מופיע "אחר. פרט.." ניימוק חייב לתת דוגמא אחת לפחות לאפשרות חסרה זרות להימנע מחפיפה בין חלופות התשובה ניימוק לפרט את כל החפיפות הקיימות, תוך ניימוק הסיבה לחפיפה למשל אפשרות אחת מוכלת בשנייה פתרון להיפטר מאחת מהחופפות, להישאר עם היותר ממוקדת רלבנטיות חייבת להתייחס לנושא ולענות ישיר לניסוח המילולי בשאלה למשל אם מבקשים לפרט סיבות שונות, כל תשובה חייבת לתאר סיבה ולא מנוסחת כקביעת עובדה פתרון להשמיט תשובה לא רלוונטית, אם מנפים מספר תשובות ונותרו פחות מ-4 חלופות מעבר לסעיף של אחר, חיישים להוסיף במקומן אחרות איזון חובה להציג מספר שווה של פריטים חיוביים לשליליים בסולם דירוגי, סדר למשל מסכים בהחלט-כלל לא מסכים, לגמרי נכון-כלל לא... הטיות מרכזיות מרואיין אפקט ההילה התגובה דומיננטית, משפיעה על תגובות לפריטים עוקבים, מכליל תגובות פתרון הפרדה בין פריטים דומים העלולים להשפיע זה על זה ופיזורם בשאלון רציה חברתית מסכים עם נורמות ומוסכמות חברתיות, חושש לא להסכים פתרון שאלון אנונימי | שאלות השלכה | פריטי סרק שאינם רלוונטיים לנושא המחקר נועדו להסוות מטרה הנעדפת כיוון נוטה לכיוון מסוים אוטומטית בלי לקרוא פתרון פריטים הפוכים הימנעות מנקיטת עמדה מסמנים רק תשובה האמצעית פתרון סולם התשובות לזוג טעויות העדר תצפית בעיות בתהליך הדגימה בגללן אין את תצפית כיסוי מסגרת הדגימה לא מכסה/ממצה את כל האוכ' דגימה מדגם לא מייצג את מסגרת, דגימה לא הסתברותית אי השבה פער בין נדגמים למשיבים בפועל טעויות תצפית בעיות בתהליך המדידה, התצפית קיימת מבנה השאלון אופן ניסוח שאלות/תשובות אינטראקציה בין מראיין למרואיין קונפורמיות הצגה לפי מוסכמות חברתיות רציות הצגה באור חיובי/מרשים הסכמה השבה בכיוון השאלה איסוף נתונים וזיכרון כשנבדק נדרש להחזיק מידע בזיכרון ראשונות מסמן בשכיחות גבוה תשובות ראשונות סיבה אפקט פריימים | חסכונות שכיח בסקר דואר/אינטרנט, בו אין עומס על הזיכרון אחרונות מסמן בשכיחות גבוה תשובות אחרונות סיבה שכחה של תשובות ראשונות | עומס בזיכרון שכיח בסקר טלפוני/פנים אל פנים

7 – הטיות נבדק וחוקר

תוקף אקולוגי של מחקר המידה שבה שיטות המחקר, אפיוני הנחקרים והחוקר, חומרי המחקר והזירה המחקרית בכללותה משקפים את הזירה הנחקרת כפי שקיימת בחיי היומיום | בתנאי שדה התוקף האקולוגי גבוה יותר מתנאי מעבדה מה ההבדל בין תוקף חיצוני? תוקף חיצוני מתייחס ליכולת להכליל את ממצאי המחקר לאוכלוסיות ומצבים שונים ואילו תוקף אקולוגי מתייחס למאפייני המחקר

מדד תגובתי נבדק מודע לעובדה שנמדד חיסרון הטיות נבדק - תוקף ומהימנות | הסתמכות על זיכרון נבדק מגדילה שונות סלקטיבית למשל שאלון דיווח עצמי | ראיון | מבחן קבוצתי

מדד לא תגובתי נבדק לא מודע למדידה | נמדד בסיטואציה לא ניסויית יתרון צמצום הטיות נבדק וחוקר חסרונות מהימנות - חוסר דיוק בספירה, טעויות ברישום/הקלדה, כתב לא ברור וכד' | תוקף - נתונים חסרים כי המדגם לא מייצג אוכ' | בעיה אתית לנבדק

סוגי מדדים לא תגובתיים עקבות פיזיים התחקות אחר פעילות |ע"י מדדים פיזיים שהותירו עקבות למשל חיפוש בפחי אשפה, עקבות ברשתות אינטרנט שימוש בנתונים קיימים חשובה והנפוצה ביותר למשל כניסה למאגרי מידע | מידע ממוסדות ציבוריים | בלוגים על הדעה הרווחת בציבור תצפית נסתרת ללא יודעת הנחקר וללא קבלת אישורו למשל ניסוי בחדר המתנה סוגים סממנים פיזיים חיצוניים | הבעות פנים | מיקום במרחב | התמקדות בשיחות מקומיות | התנהגויות תלויות זמן - הזמן המוקדם למשימה

שקיפות עד כמה הנחקר יכול להבין את מה בנדקים מדד גלוי/אקספליציטי שקיפות גדולה מדד סמוי/חבוי/אימפליציטי שקיפות נמוכה אופרציונליזם מרובה הגדרות אופ' שונות למדידת אותו תיאורטי למשל שימוש במדד תגובתי ומדד לא תגובתי

הטיות נחקר כהסבר חלופי נובע מרצייה חברתית | התגובות אינן אמיתיות | ינסו לאתר את מטרת המחקר, כדרך להתמודד עם הסיטואציה הניסויית | השונות המקרית תגדל וקיימת החלשה לתוקף מסקנה סטטיסטית - כל נבדק מגיב שונה לסיטואציה

סוגי הטיות נחקר כהסבר חלופי הממושמע מתוך רצון לעזור משנה התנהגותו לפי מה שלדעתו מצפה החוקר. הסבר חלופי רצון לפעול בהתאם למצופה | מנסה להרשים מתייחס כמבחן, מנסה להרשים הסבר חלופי חשש שהערכה, מתח, חרדה ורצון להערכה חיובית מהחוקר פתרונות סיפור כיסוי/השערה כוזבת מטרה שקרית לניסוי יתרון איפוס שונות מחזק תוקף פנימי ושונות מקרית. מחזק את התמ"ס חיסרון רמייה הסוואת המחקר נבדק לא יודע שהוא במחקר חיסרון רמייה הרחקת התלוי מהמחקר מדידתו בסיטואציה שלא קשורה לניסוי, רצוי טבעית מדדים חבויים/אימפלוציטיים מודע למדידה אך הוא חושב שמודדים אותו בנושא אחר מדדים לא תגובתיים לא יודע שהוא נבדק | אין קשר חברתי בין החוקר לנחקר

הטיות נחקר כבעיית הכללה המתנדב מביע את הסכמה להשתתף בניסוי מרצון חופשי | עם גמול או ללא חיסרון מאפיינים מיוחדים: אינטליגנציה גבוהה יותר | צורך רב יותר באישור ההחברה | פחות סמכותיים | פחות סתגלניים | יותר שנות לימוד | מעמד מקצועי גבוה יותר. נוצרת בעיית הכללה ופגיעה בתוקף החיצוני, לא בהכרח מייצגים את כלל האוכלוסייה הטיפוסי מדגמים מחברות מערביות, מתועשות, משכילות, עשירות ודמוקרטיות | מתוך הנחה כי אין שונות גבוהה בהתנהגויות באוכלוסיות וחברות שונות ולכן קיים ייצוג למין האנושי | בפועל אלה מהווים כ- 10% מכלל האוכלוסייה בעולם | ניתן להכליל מ"מדגם האנשים המוזרים" עליו מבוסס מרבית המחקרים לכלל המין האנושי | יש מעט שונות מעבר לאוכלוסיות בתופעה הנחקרת | ידוע שלמרות השונות איננו חריג אלא מייצג את מרכז ההתפלגות

הגישה הקוגנטיבית של גריים פחות דגש על מוטיבציות ויותר על קוגניציה, תהליכי עיבוד מידע | מתמקדת בלוגיקה של השיח בין החוקר לנחקרי | הפרת כללי השיח במחקר עלול להוות הסבר חלופי לתוצאות כללי שיח יומיומי אמת/איכות הדובר מוסר מידע אמין מידע/כמות דובר אינפורמטיבי יחס/רלבנטיות מידע רלבנטי אופן/הסגנון קצר ועניינ"י

הטיות חוקר כהסבר חלופי מתי יכולות להתרחש הבעיות? בשלבים שונים, איסוף/רישום הנתונים, ניתוח/פירוש התוצאות... למה? תכונות ביולוגיות, חברתיות ופסיכולוגיות של החוקר משפיעים על תגובות הנבדקים שונות מקרית כשיש כמה נסיינים בתוך כל קבוצת ניסוי בעלי מאפיינים שונים שונות שיטתית כשיש הבדלים בין הקבוצות - במאפייני הנסיין בכל קבוצה

סוגי הטיות חוקר כהסבר חלופי נבואה שמגשימה את עצמה אפקט פיגמליון | החוקר מעביר ציפיות שונות לקבוצות השונות בהתאם להשערתו | מודע/לא מודע | הסבר חלופי לתוצאות | יוצר שש"ט למשל תקשורת בלתי מילולית פתרונות נסיינים תמימים אינם יודעים את הערת החוקר | סילוק שש"ט חיסרון עלול ליצור שונות טעויות, שונות מקרית - החוקר, יכסה לאתר את השערת המחקר, ובכל רגע נתון, יחליף רעיונות בראשו, עלול לבלבל את הנבדקים בתוך כל קבוצה, שכן הוא עלול לכוון באופן שונה נבדקים שונים באותה קבוצה, בהתאם להשערה ששיער באותו רגע נתון להגדיל הבדלים בתוך כל קבוצה ולגרום החלשה לתוקף מסקנה סטטיסטית נסיינים עיוורים למניפוליציה יודע מהי ההשערה אך לא יודע לאיזו קבוצה שייך כל נבדק | כל עוד לא נאמר אחרת, נניח כי הנסיין יודע את ההשערה | סילוק שש"ט - עלולה הייתה לנבוע מציפיות החוקר ומונעים ממנו להוות הסבר חלופי פוטנציאלי, חיזוק לתוקף פנימי | נפוץ ומוצלח עיוורון כפול החוקר והנחקר לא יודעים לאיזה קבוצה שייך

אתיקה במחקר השאלות איך מוסרי להתייחס לאנשים שהסכימו להיות חלק במחקר? מתי ובאיזה מידה מוצדקת לגרום לנבדקים סבל או לשקר להם במטרה להרחיב את הידע על תופעות חברתיות? מהי מניפ'/מדידה מותרת? מתי בעייתי אם המחקר גורם לנבדק להתנהג בצורה שיכול להיות שאם הוא היה יודע מראש על המחקר הוא היה מחליט לא להשתתף אז יש בעיה אתית

בעיות אתיות נבדק מרומה בכל פעם שלא מספרים לנבדק את האמת על המחקר שהוא עומד להשתתף בו קיימת מידה מסוימת של רמייה | קיימים הבדלים ברמות השונות של רמייה, החמורה ביותר - שימוש בתצפית נסתרת או בכל מצב בו קיימת חדירה לפרטיותו של הנבדק | במחקרים רבים לא ניתן לספר לנבדק לגמרי הכול אודות המחקר נבדק סובל ההשתתפות במחקר עלולה לגרום לפגיעה גופנית הכי ברורה בו הנבדק עלול להיפגע פיזית למשל מאמץ בלתי מבוקר | טיפול או מוצר לנבדק שלא בהסכמתו | מניעת טיפול שעלול להציל ו/או להקל מצוקה קוגניטיבית מצב בו קיימת אפשרות לעיכוב התפתחות מנטאלית תקינה בעקבות מניעת טיפול אשר חיוני להתפתחות אינטליגנציה למשל קבלת טיפול אשר יזוע כמעכב התפתחות זו ו/או מעצב ושולט בתגובות, עמדות והתנהגויות הנבדק בזדון נפשית הנפוצה ביותר למשל גרימת אי נוחות יצירת תסכול בלתי סביר אצל הנבדק | פגיעה בדימוי עצמי - עקב סטריאוטיפים ודעות קדומות על קבוצות חברתיות, שלפחות חלק מהנבדקים יכולים להשתייך אליהן | משוב על ביצועיו במטלה מסוימת, בין אם אמיתי או שקרי ובפרט שאין הנבדק מקבל את כל התמונה של מטרת המחקר

פתרונות בחירה חופשית הסכמה מודעת. בתחילת המחקר חייב להסביר לנחקר שהוא במחקר, להבטיח שמירה על סודיות ואם הוא חש אי נוחות הוא יכול לפרוש כל רגע בלי לשלם מחיר.

שיחת הבהרה בסיום המחקר מחויבים להסביר לנחקר מה באמת נעשה במחקר, אם נגרם סבל נדרש להחזיר את הנבדק למצבו ההתחלתי.

וועדת אתיקה לפני שמתחילים בניסוי נדרש לאשר מול וועדת האתיקה את הליך הניסוי.

מקום לשיקול דעת

יתכן שקיימת בעיה שאינה מתלבשת על אחת משתי הבעיות המרכזיות. על החוקר תמיד להפעיל שיקול דעת אודות אתיות המחקר

בעיות מוסר בין החוקר לעמיתיו אמת בדיווח על המחקר מניעת דיוף נתונים ותיקון טעויות באיסוף נתונים שמתגלות.

כיבוד חוקרים אחרים כללים בציטוט חוקרים ומחקרים, מתן קרדיט לחוקרים.

שיתוף בנתונים החוקרים לא יסתירו את הנתונים הגולמיים עליהם מתבססות מסקנותיה

הסיכומים של אביטל
ap-learn.co.il